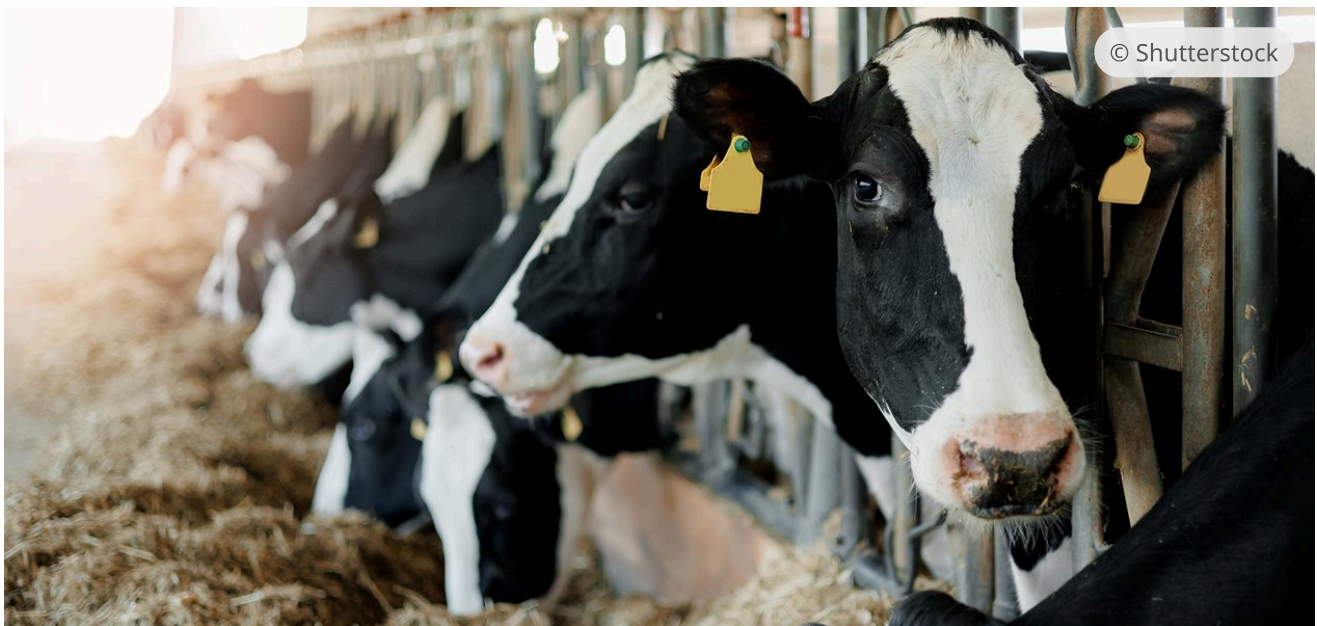

Er døren åben for smitte hos dine kvæglanbmænd?

Kvæg Smitsomme sygdomme er fortsat en betydelig økonomisk og velfærdsmæssig udfordring i dansk kvægproduktion. Med kravene i Animal Health Law (»Dyresundhedsloven«) om tilstrækkelig smittebeskyttelse på alle bedrifter har dyrlægen fået en central rolle i at guide, motivere og facilitere den nødvendige kultur- og adfærdændring.

| NOTITS

Troels Løwig Larsen

Kvægfygdyrlæge, Landbrug og Fødevarer

13.04.26

Smitsomme sygdomme i kvægbruget medfører betydelige økonomiske konsekvenser. Et udbrud af mund- og klovsyge (MKS) vil alene på dag 1 koste kvægbruget omkring 8 mia. kr. på grund af øjeblikkelig lukning af eksportmarkederne. Tilstedeværelsen af Salmonella Dublin koster ifølge KU årligt mindst 130 mio. kr., og SimHerd-beregninger viser tab på 1.000–2.000 kr. pr. årsko i niveau 2-besætninger.

Dertil kommer tab i form af forringet dyrevelfærd, øget dødelighed, større medicinforbrug og forringet arbejdsglæde hos medarbejderne. Salmonella Dublin udgør derudover en alvorlig risiko for menneskers sundhed.

AHL stiller nu krav om tilstrækkelig smittebeskyttelse og om, at landmanden skal sikre, at medarbejderne kan udføre opgaven. Dyrlægen skal understøtte processen, analysere risici og

hjælpe med at prioritere indsatser.

Motivation – nøglen til varig adfærdsændring

Straf og belønning kan ændre adfærd, men som regel kun midlertidigt. Varig forbedring kræver indre motivation – en reel forståelse af sammenhængene. Når landmanden eller medarbejderen forstår, hvorfor en indsats er vigtig for dyrenes sundhed, opstår intuitive løsninger i andre områder af driften. Et konkret eksempel er, at forståelse for vigtigheden af rene drikkekopper ofte medfører øget fokus på renlighed omkring fodertrug, inventar og kalvebokse. Indre motivation skaber selvforstærkende og intuitiv adfærd.

I kvægbruget er der overordnet set behov for en kulturændring, hvis frugterne af god smittebeskyttelse skal kunne høstes. Det kommer ikke som et trylleslag, men gennem langvarig påvirkning, der understreger fordelene på en række punkter såsom dyrevelfærd, lavere medicinforbrug og bedre økonomi. Små justeringer i hverdagen, der kan aflæses i form af fx lavere dødelighed og større arbejdsglæde.

Kvægdyrlægen er den, der kommer hyppigst i besætningen og vil med sin faglige viden være den vigtigste inspirator til at forandre kulturen og skabe bedre rutiner fremadrettet. Det er en kommunikationsopgave, som vi hver især skal løfte for at gøre kvæglandmandens forretning bæredygtig i fremtiden. Derfor er det vigtigt vedholdende at tale med landmanden om emnet og følge op på iværksatte tiltag.

Planlægning – strukturen for god smittebeskyttelse

For den eksterne smittebeskyttelse er det vigtigt at kunne identificere risikofaktorer. Håndtering af gødning på besætningsområdet – fx udmugning og gyllekørsel – dyretransporter og besøgende på besætningen er centrale områder for en nærmere analyse. Et overblik via et GPS-foto af ejendommen giver en god basis for forståelsen af, hvordan de eksterne kontakter agerer med interne procedurer såsom køreveje, samt hvor tæt kontakt der er til foder og kalve.

Den interne smittebeskyttelse handler meget om hygiejne og sektionering, så risikoen for smittespredning i éns egen besætning mindskes.

En smittebeskyttelsesplan bør være enkel, målrettet og praksisnær. Den skal som minimum indeholde:

- Identifikation af risikofaktorer
- Prioritering af indsatser
- En handlingsplan med ansvar, tidsplan og ressourcer.

Opfølgning fra dyrlægen er afgørende for, at planen ikke mister momentum i en travl hverdag.

Fakta

Support – værktøjer og inspiration

Der findes allerede meget materiale, som kan støtte arbejdet. På Landbrugsinfo under »Tag smitten ved hornene« kan man blandt andet finde:

- Skilte til forrum og adgangsveje
- Standardprocedurer og vejledninger
- Tjeklister til selvevaluering
- Faglige artikler.

Desuden kan eksperter fra SEGES Innovation samt kolleger med særlig viden inddrages ved komplekse problemstillinger.

CowSafe – nyt smittebeskyttelsesprogram på vej

Landbrug & Fødevarer Sektor Kvæg udvikler i øjeblikket programmet CowSafe, der skal hjælpe landmanden og rådgivere med at forstå og imødekomme kravene i AHL. Programmet bliver et praktisk redskab med fokus på struktur, egenkontrol og auditering.

Uddannelse – dyrlæger skal rustes til rollen

DDD og flere samarbejdspartnere planlægger en kursusrække, der skal styrke dyrlægenes kompetencer inden for smittebeskyttelse. Da lovgivningen har hævet kravene, bliver dyrlægens rolle som facilitator, faglig sparringspartner og kulturpåvirker endnu vigtigere. Det vil for mange af os kræve større indsigt i psykologien bag forandringer for at kunne magte opgaven. Det strikt faglige står sjældent alene.

Sund fornuft, stor effekt

Smittebeskyttelse er ikke et »sexet« emne, men det er sund fornuft. Tiltagene har til formål at reducere dødelighed, styrke dyrevelfærd, sænke antibiotikaforbrug og mindske både synlige og skjulte økonomiske tab.

Samtidig interesserer kreditgivere og forsikringsselskaber sig i stigende grad for smittebeskyttelse som risikofaktor, der vil give anledning til prisdifferentieringer i kundeforholdet. Dermed endnu en grund til at styrke området.

Dyrlæger forventes at gå forrest i arbejdet og hjælpe landmanden med at gøre smittebeskyttelse til en naturlig del af hverdagen. Vi har både de faglige forudsætninger og kommer hyppigt i staldene. Lad os hjælpe landmanden og hinanden med at løfte niveauet for smittebeskyttelse i kvægholdet – behovet er til at få øje på. Og sværere er det heller ikke, hvis man spørger mælkeproducent Peter Just fra Struer:

- Det bedste er, at det overhovedet ikke er raketvidenskab. Man skal bare huske at tænke over smittebeskyttelse, når man går sine rutiner igennem, så kommer man langt.

Emneord: Kvæg Hygiejne

Denne artikel er del af

DVT årgang 2026 nr. 2

